

U T T V S T T L P Z T E U U

[illegible]

ԲՈՒՄԻՍ

ԱՎՍԹՐԻԱ — ՄԱՃԱՐԻՍԹԱՆ

ԻՆԿԻԼԹԵՐՐԱ

U1.U11.F1.01.37

Συμφωνία, 1

117.

ՖԲԱՆՍԱ

နောက်မှ ၊

1116860

ՀԱՅԿԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱՐԶԻ

Ի ծննդաւ, 13 յուլին

2.

Ըրանարդ ֆոն յոստ 3 0/0 69 60

» » *rep.* 8 55

4873 D 43

—(с)—

սկ. Ուսմ. 2 յոսնիս սպհ. աչ. 9 22

Ummid 6 9 19

65 (0 112 10 50)	6 0/0 477.	49
1060 (0 112 10 50)	6 0/0	45

1873 (<i>Chilomena</i>)	6 0/0	43
---------------------------	-------	----

Հէվալէսիո փր. 2

ԱԳՍԻՕՆԼԱՐ ՖԻՅԱԹԸ

Ս/ժ.առ/պ/ո/լ Պ/ա/ն/դ/ա/ս/ը

67

Ուսմանը և հոստատ 100 քաղաճ Դրո

88

17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538

Գարսոն դայմէսի դարիք

ኔን ራሳቸው 18

Պագըր հիսապը իլէ, 100 Ղ. ուշու

СИБИРЬ

10110121314

10548120.10

Լու իսկորաշիւ պէյ Եփէսոսիւն Թ

ՅԱՐԵՎԱՆԻ ԱՊՈՍՏՈՒԼՆԻԿԱՆ ՄԱՐԴԱՐԱՆ

սոս, մե յոս քապարքի էվվէ՛ճէ դօն

[illegible]

(Sp45r)

— Բուսիանըն թուեաւոր թորբի վէ թորբի գաւազարեան տայիր Պէրլին զաղէթաւորեալ կէորիւէն մալիւմաթ տըր :

«Թորբիւէրին վաղը, սեօքիւլիւր վէ գուրուլուր սանտալ վաքարաբըյա ինճա գըլընըեօր : Բուսար թուեա սեօ վաճիլի իւզէրինէ խայլի թորբի գոյ մուշլար տըր : Պուսար տէմիւր եօյ իյէ Գալաւա կէթիւրիւիպ, օրատա Սէրէթ նէհրինտէ գուրուլարաք, թուեաւա կէթիւրիւիւի տիւր : Պու սանտալար օ տէրէճէ ուֆաք տըր քի, աստէթա պալըգը գաւազընա պէնդէր : Պուսարըն տօղրուտան տօղրուեա մուհարէպէտէ իշին իսթիմալ գըլընմաք ասալ ֆիթիւրէրէ կէլմէմիշ տիւր : Պուսարը իսթիմալտէն մագսէտ, թորբիւէրի տէնիլ ալթընտա գոյմաք իշին տիւր : Հէր սանտալտա թորբիւէրտէն պիւր իքի աստէտ պուլունուր, պատէհու թորբիւին մաճէլի վաղընա սիւրաթիւ կիտիպ, վաղ օլունտուգտան սօնուրա, նէհրին սաճիլինէ կէլէրէք, քէգա տիկէր իքի թորբիւ ալըր :

«Պաթարեալարըն հիմաեւսի թաճ. թընտա օլարաք, պուսար կիճէ վէ կիւնտիւզ իշէրինէ տէվամ իյէ, թորբիւ վաղ իյէրէրէ : Օսմանը մօնիթ օլարը եազալըպ շիտտէթիճէ աթէշէ պաշլատըգլարը վաղըթ, պիւր կէօնա հարէքէթտէ պուլունմաեօլար : Թորբիւէրէ կէլինճէ, քիւշիւք վէ տիւզ շէքլինտէ, վէ ճէ սանթիմէթ օ ուզուն. լուղունտա օլուպ, գուլթըրի էսաթա. բընտա էլլի սանթիմէթ օ տուր, իսթ ուճու սիվրի տիւր : Պուսարըն իշինտէ պիւր թագըմ էճգայի նարինէ իյէ գա. բըլըգ տինամիթ վար տըր : Պուսարըն էքէրիսի սուտա միւթէհարրիք վէ պաղըլարը սապիթ տիւր : Պուսարըն պաղըլարընտա էօյէ պիւր ալթաթ վար տըր քի, կէմի ալթընա վէ եա գար. նընա տօգունտուղու հալտէ, աթէշա. լըր : Պաղըլարը տաթի սաճիլ իւզէրինէ վաղ օլունմուշ էլէքթիւք իյէ մէրպուլ տուր : Պիւսաէն ալէյճ սաճիլտէն իսթէնիտիկի կիպի աթէշ օլունմալիւր : Թագըրիպա օլունմա հիսապարա կէօրէ, իպըլայի իյէ Բէնի արտօքնտա պիւր գալ պին թորբի վաղ օլունմուշ տուր :

— Պէլլարտտան թայմա զաղէթաք. նա եաղըլարընա կէօրէ, Բուսիա տիւրմաթի Սըրպիսթան հազընտա իքի եիւզիւլիւք իյէ հարէքէթ իտի. եօր, Բուս զաղէթալարը Սըրպիսթանըն պիւրաթիւրընա թիւաեթ օլունաճաք քըր տէյիպ, Սըրպիսթան իսթիլալիէթի, միւրուրի գէման վէ տէվ. իթիւրին կիստիգիլի օլուր տիմէքտէ տիւրէր : Պուսունա պէրապէր Բուսիա. տան Պէլկրատա քիւլիէթիճէ ագէճէ կէլմէքտէ տիւր :

— Շօտարտան մայիս 21 թարիլի իյէ Թան զաղէթաքնա եաղըլըպ անտէն տաթի Լէվանթ Հէլալտ զաղէթաքնա ալարաք, տէրճ իթիլի շուաթիտէքի մէքթուպու թէրճէմէ էտէ. ըրիշ :

«Չանն իտէրիմ սիղէ տէմիշ իտէմ քի, Գարատաղ իմարէթի ճիւտէն մուհարէպէտէ պաշլաւաք իշին Բուսիա. նըն թուեա իւզէրինտէ մուհարէպէ իթմէք իւզըրէ, վիւրէճիլի գարաա պէքէմէքտէ տիւր իմարէթի մէքթիւ. ըննին, տէյիլ օլունտուշու, (շիւնքի օն իքի պին գատար ասքէրի օլունտա պիւր իթմէք ապէս տիւր) իլլա ճէ. նուպէ Գարատաղ ֆըրգայի ասքէրի. ետիւրի իշէքիլ իտէն թաղալար շու

սօն կիւնէրտէ իքիմալ օլունտուր : Բիւնս նէգ օլունտ օլունտ մէրքէլի Օ. թիւրալա տըր : Եու էսնտէ միւշա. ըիւլէյհին թիւաքաթընտա եալընը Բուսիա գօնսօլունտ Բուս էրքէանը հար. պընտան միւրալ Պօկօլիուպօք պու. լունմաքտա տըր : միւրալայը միւմաի. լէյճ կէլէն սէնէ տաթի մէպուս սըֆա. թըյա Գարատաղ օլունտէհարտա պուլունմուշ տուր : Ալթիւրանըն Չէ. թիւնտէ մուգիմ օլիլիլիգա վէ ասքէ. ըի աճէնթօսու գայմաքամ թէմիւ, մաճը հալին ծնունճու կիւնիւ մէէ. գունէն Վիկնաւա կիթմիշ տիւր : Չանն օլունտուղունա կէօրէ միւմաիլէյճ գայ. մաքամ, հասիտ պիւր տիւգաթիւ պու. թարաթիւրա նագար իտէկէլէն գօնթ Անարաթիլին սօն թալիմաթընը համիլ օլարաք, իւշ տօրթ հաթիթաւա գա. տար ալթէթ իտէճէք տիւր : Հէր նէ գատար իթիւրա տէվիլի, Գարա. տաղ իմարէթիին Արնալունտուղա գարը օլուն թասալվուրաթը հազ. գընտա աղ չօք թէհարտամիլ սուրէթ. տէ իթիւրաթիւտա պուլունմուշ տուր տէյու պիւր թագըմ թէվաթիւրալ շու. եու պուլունտ իտէ տէ, պու թէվաթիւր. լար պիւնպիլիին ասըսըք տըր : Պու կիւնէրտէ Շօտարտա պիւր իթիւթուր չըքտը քի, թիւրքէր Կաղինէ եաղը. նընտա, Պիպ Տօտանըն տայքը գա. տան ժիօն Մարգօեու վէ Միւրաթիւր ըէյիսինին կիլի մէմուրու օլուն տօն Բիւմա նամ բաքաթը ալիլ ու կիլիթի իյէմիշէրի ճիւլիճէ էհէմիլիէթի պու. լունմա գատարան ժիօն Մարգօնուն թուլունտա պէնտէնիլէ սաճիլ կէօ. ըրինիւր, լաքին կէնճ սիննիտէ օլունպ, չալըշան վէ գայրէթի վաթանիէ իյէ միւթթաքթ օլուն տօն Բիւմունն ալիլ ու կիլիթի շիւբէլի տիւր : Հաթթա սէօյլէնտիլինէ նագարէն, պու էսիլիւր Բիւթիւնաւա վէ անտէն Տէրիսաւտէ. լէ կէօնտէրիլիլէր տիւր :

«Պիւր գալ կիւնտէն պէրու հալտա գա. եթ ֆէնա տըր : Պուրթունալարըն տէվամ իթմէսինտէն, բըմալարըն գա. պարմալընտան վէ մէմէքթի սա. պամալընտան մուսմէլաթը ասքէրի. ետէ պաշլաւաթաւաթ : Ասաքիւրին աճ. վալը օքհիսիէսի բէք ֆէնա օլունպ, իսաթիւնալիլիտէ պիւր չօք իսաթիւ վար տըր, վէ սըթմա իսաթալըլա. ըյա ըսգօրպիւթ իլլիթիւնտէն տօլայը գուլվիթտէն տիւլմիւշ պիւր թագըմ գայիլի վէ տեաքտա կիւն իյէ տուրա. պիւրիւր ասքէրիւր կէօրիւմէքտէ տիւր : Թէքմիլ թագարալարըն, ալէլիսուսու Միւրաթիւրաւա մուհարէպէտէ կիթմիշ օլուն թագարալարըն իքի իւշ ալ գար. ֆընտա նաթագալարը, եալընը պիւր աղ ըրիւրին իյէ ֆէնա պիւր էթմէքտէն իպարէթ պուլունմուշ տուր : Նաթա. գաճա պու սըգընթըլարտան տօլայը ասքէրին բէք գիւնտէ մէյուս օլունտ. գու պէնտէն հաճէթ տէյիլ տիւր : Միւր. տիլիւտան հիշ պիւր հալաթիւ եօգ տուր : Միւրաթիւրան պիւր գըլմը, ա. սաքիւրի Օսմանիէ թարաթընտան զապիլ օլունմուշ իտէ տէ, Միւրաթիւր գապիւլիսի հէնուգ իթաթ իթմէմիշ տիւր : Պիպ Տօտա քէնտի տաղըլարըն. տա կիլէնմիշ տիւր : Միւրաթիւր քէն. տիլիւրին իպարալ իթմիշ օլունտըլարը պիւր ճիւլի մուսալիթիւթի, տիւլմէյիլ. ըննին իսթիւրալ իյէտիլքէրինին միւշա. հաղա իտէրէք, զիւրաւտէիլիէ հիւտ. տէթիլէմիշ տիւրէր. պու իտէ տիւլմէն. լէրի հաղըքնտա իլի պիւր մանէտա տէյիլ տիւր. զիւրա Գարատաղըլար

Արնալունտուղա պէլտէսինտէ իլէրիէէ. ճէք օլունտար իտէ, մէրգունման իրիս. թիւանալարըն եէնիտէն սիւսա սարըլ. մալարընա ֆըրսաթ վէրիլիլ օլաճաք տըր :

— Գըրըմըն սէվաճիլի ճէնուպիւնէ. սինտէն Մէսաթէ տ'Օտէսա զաղէթա. սընա եաղըլարընա կէօրէ, հէր նէ գատար սէվաճիլի մէքթիւրէ, գարաւա չըքմաք թէճիւպէսինտէ պուլունա. ճաք օլուն Օսմանը պաշը պօղուգլա. ընա մուսալիթի իտէպիլէճէք գա. տար մուհաթալա իտիլմիշ իտէ տէ, է. հալի եինէ ֆէվգէլաւտէ գօրգու իշին. տէ պուլունուպ, Սիւֆէրօրօլա ֆիթար իյէմէքտէ տիւր : Գարաւա ասքէր չը. գարմաք իսթիմալին իսթիւթիւնտէ պու. լունմաքտա տըր : Ասաքիւրի մէրգունմէ օրաւա կէլմէքտէն էվիլէ, սայիլ մա. հէլլէրտէ իշ կէօրէճէքէր տիւր : Օս. մանը գըրիլ սէֆիւնէլէրի ուզաքտան պիւր գալ տէֆա միւշաճէտէ օլունմուշ իտէ տէ, սէֆայիլին մէքթուրէ հիշ պիւր թէլէպիւս իճրաթնտան պուլունմա. մըլար տըր : Էհալի պու կէմիլէրի միւշաճէտէ իթիւրէրինտէ, Ալաճա տուա իտիւթ քի, ֆուրթունա չըքա. ըլպ մէքթիւր սէֆիւնէլէրի պաթըրսըն : Վիւտիլալապտան Կաղէթ տը լա Պուրս նամ զաղէթաւա եաղըլարընա կէօրէ, չէհրի մէքթիւր մայիս 23 տէն պէրու իտարէյի էօթիլիէ թաճընա ալթըմը տըր : Չէգմա նամ մաճէլին իտեան իթիլի սէօյլէնմէքտէ տիւր : Պու մաճէլտէ պիւր թագըմ ֆէսաթի. չէլէր օլունպ, պուսար չէյի Շամիլին գըլընըն կէօթիւրէրէք, էհալի իս. եանա թաճիւրէ չալընթըլար : Պիւր չօք գատար վէ շօրուգ չօճուգլար, Կը. րօղտէ գալէսաք ճիւլաթընա իլի. ճա իթմէէ կէլմիշէր տիւր :

ՀԱՐՊ

Մուհարէպէյի հաղըրէնին ամէլ ու հարաթեալընա տայիւր պիւր չէյ եա. զըլմալըք մէնն իտիլիթէն ոսնրա, պու թէնպիլիին հուսուտու լաղըմէ. սինի, լաքըլըյա թայեին իտէմէտի. կիլիլալէն, իշին քէնտի քէնտիւնէ ան. լալըլըպ պիւր գարաթ պուլունտան պէքէմիշ, վէ ալթըլըմըլ հարա. տէն պաճա իտէն մէքթուպընպի. լա ֆարաք տէրճինի թէլիւր իյէմիշ իտիւք, հալպուք կէրէք. Վիւրալըլար զաղէթալարընտա, վէ կէրէք տիւնքի Վաղըթ նամ թիւրքէն զաղէթաւա տէրճ իտիլէն պիւր էրգըրու մէքթու. պուստան, մէղունիլիլին տէրէճէսի քէլի օլունապիլիլինտէն, իշիլէ պու. կիւն, տիւնքի Լէվանթտա տէրճ իտի. լէն էրգըրու մէքթուպու իյէ, պիլիլմ տաթիլալը օլունտուղունալ սօն մէքթու. պու, տէրճ ու պէնտան իտէրիլ, Վաղ. թըն մէքթիւր էրգըրու մէքթուպունու եարընքի նիւսիլմիլտէ տէրճ իտէճէ. ճէյիլ :

Էրգըրու, 31 մայիս. (1)

«Բուսարըն սաղ ճէննահըն չար. գաճըլարը Գանը տաղտան կէլիլ, շիմ. տի թէննէքտէ օլունտ գուրմուշ տուր : Բուսարըն մէրքէլ գօլու պիւր չօք :

(1) Իլպու Էրգըրու մէքթուպունտան հալը հաղըր հաղըրտա պաղը մալմաթը հա. վի հիշ պիւր ճիւլմէյի չըլարալարալըք : Չը. գարտըլըմըլ ճիւլմէյի, հարաթեալը աս. կէրիւն վէ սայիլ մաստէլիլի տայիլ օլունպ, պուսարըն ումուլին գարիլիլ իշին հիշ պիւր ֆայիլիլ օլունտըլը հալտէ, տէրճ ի. տիլտիլիլտէ շու. սըրատա իսթիւթի պիւր միւշաճալարըլը օլունտըլը :

կիւնէրտէն պէրու Վէգէնտէ (Օսման. լըլար Վէյլան թէլաֆիլիլ իտէրէք) պիւր միւրաթ գարաթ օլ վէ սիւարի ա. սաքիւրի պըրաթըլար տըր : Բուսարըն սօլ գօլունուն պիւլիլ. ք գըսմը իւշ Գի. լիւնտէ պուլունմաքտա տըր : Պու գըս. մըն չարգաճըլարը թօրաթ գալէ եա. գըլարընտա Օսմանը սիւարիլէրիլի պաղը գարալ օլալըլարը իթմիլէր տիւր : Տիկէր պիւր տիւլմէն գօլու տա. իլի Արտիլտէ օլունտ գուրմուշ տուր :

«Օսմանըլարըն գուլվիլէնէ կէ. լինճէ, սաճիլ օլարաթ սիլիլէն չու ա. թիւտէքի մէվըլարը իշար իտէպիլի. ըլմ, եանի, սօլ ճէննահըն պիւլիլ. ք գըսմը . . . թագարտան միւրէքքէպ օլունտու հալտէ, Օլթիլտէ պուլունմաք. տա տըր : Օլթիլտէն Պարտէգէ գատար . . . թագար մէվճուտ տուր : Վէ . . . ասաքիւրտէն միւրէթիլէպ պիւր ֆըրգա տաթի Օլթիլի հիմաեւ իթմէք իւզըրէ, Արտանուշու գապիլ իյէմիշ տիւր : Օր. տունուն մէրքէլի եալստ օլունտէ. հը, Գարաճիւնքարտան չէքիլէք. ք, պու մաճէլտէն իքի սաթ իւզաքտա վաղը Գարաճիւն նամ մաճէլտէ տուրմուշ տուր : Պաշ գօմանտան Մըլ. թար բալանըն մաեթիլտէ տայիլմա . . . թագար ասքէր վէ . . . սաճա պա. թարալարը վար տըր : 500 նէֆէր Չէր. քէս սիւարիսինտէն միւրէթիլէպ Կալայ վէ ուզուն մըլարալար իյէ միւսէլաճ պիւր մըլար Գիւրտէր օլունտուն ի. լէրիսինտէ իգամէ իթմիշ օլունտըլարը հալտէ, չարգաճըլարա մալսուս հիւ. նի իըտմաթ իֆա իթմէքտէ տիլիլէ : Մըլաթար բալա, թուլու Մուսա նա. մընտա պիւր տաթիլ իթմիլի չալունտըլ. իըտմէթի իշին, վագաա հիւրմէթ իթմէքտէ տէյիլ իտէ տէ, հիւննի նա. զարընտա սաղալալարա տըր, Մէր. գուլմ չալունտ մուսալարէն Բուսար թարաթընա կէլէրէք, հիլէքթալըք. լա ծնարա իըտմէթ իթմիշ, վէ Մօ. գօլարըն քէնտիսինէ վիւրիլ օլունտ. լարը տէօրթ եիւզ րուպիլիլ (1600 ֆը. րանք) Օսմանը օլունտէհարտա կէ. թիւրմիշ տիւր : Օսմանըլարըն սաղ ճէ. նահըն չարգաճըլարը թօրաթ գա. լէտէ պուլունմաքտա տըլար : Մէլ. քիւր ֆըրգանըն պիւլիլ. ք գըսմը Չարա. խանէտէն Կիւլիւնիլալ թարաթիլի Տէլի պապաւա գատար օլուն մաճէլի թուլմուշ տուր : Արագս տէրէսինտէ Օսմանըլար, 1828-29 մուհարէպէլի. ընտէ մէվճուտ օլուն թագարալար եէ. ըննէ եէնի թագարալար ինչա իտիլէք, պուլունտան ֆէվգէլաւտէ իսթիլաւտէ իյէմիշ տիւր : Իքի գըլմը Գիւլալ թօ. բու Գէօքթիւ քէյիլ նաղ օլունտուշ տուր : Կիւրճի պօղաղը իյէ Տէվէ պօլու նամ մաճէլէրէ կէրմիլիլէ իսթիլ. քեաթ. եալըլմաքտա տըր :

«Հէր նէ գատար Արտաճանըն տիւլ. մէնէ թէլալիլ պիւր վուգուլթ սըրա. սընա կէլմիշ օլունտունտան, օլ պապ. տէ գիւնտէ պաճա իթմէք գայիլա իտէ տէ, պու իսուտուսա պէ թէքթար աթ. ֆը նագար իթմէքիլիլ մէքպուր օլուն. շուլմ տուր, վէ պու տա հալաթիսի մէքթիւրուն վիսուլիլտէ Պուլունմէն է. հալինին հիւս իյէտիլիլ մէնուսիլիլ. տէն պաճա իթմէք իշին տէյիլ տիւր : Աճապա տաթիլին վէ էհալինին մէնու. սիւնիլիլ եէնիտէն թաճիլ. իթմէք իշին մի տիւր քի, պուրանք հիւր. մէթի մաճէլիլիլիլիլ իւշիլիլիլ տէրէ. ճէտէ պուլունտան մէքթիւր գալէքնըն պէթէքթար կէրուէն ալթըլարը հալա. տիսին նէր իյէմիլիլ տիւր . . . Հէր նէ

տախի օլտա մեղքերը ետան համարտիս
պիղծ Պաթուհուտան լիբուտ իթմիշ տիր
Շէհրի մեղքերըտէ մուգիմ Հասան
Թահսին բաշա պիւլիւք պիր վաթան
բէրլէր վէ նամտար պիր շայիր օլտու
ղու ճիհէթլէ, իմի քիթապէթէ մախ
սուս թէղեթինթլէ համարտիս մեղքեր
րու մագամը սէրասքերինէ թէպիղ
կյլէմիշ տիր :

«Պունուն իւղերինէ մագամը սէրաս
քերինէ Մըխթար բաշտեա արտ ար
տա թէլէկրաթլար չէթլէրէք, վու
գույի հալ միւշարլիւն իսթիֆասան
գըլմըմը տըր : Մըխթար բաշա պու
թէլէկրաթլարա լիբուտիկ ճէվապլար
տա, Մուսա բաշանն ալա Արտահա
նա կըրմէտիլին, վէ պինաէն ալէյ
գալէյթ մեղքիւրէյ պէթէթրար եւ
տի դապլընա կէլիւրմէտիլին պիւ
տիրմիշ տիր : Տէլլէթի Ալիսէնն պիւ
ճիւմէ սոսթլարը միսթլիւ պէնտէնիւ
տախի պու պապտէ զիյաթէսիլէ թէլ
սիւֆի իտէրիմ, հապուքի ասքերիճէ
պու եօլտա եալան համարտիսթին տէ,
հարաքեթլը ասքերիէյ շաշըթմագ
տան վէ դարար վիրմէքանն պաշգա
ֆայիտէսի օլտուգ : Իմի Պաթուհուտ
պուլունան համարտիսթ մէնպալըն
դայրէթինն պիր աղ թատիկի եօլունու
տիւլինմէք ֆայիտէլի տիր : Պուրա
տա, նէթիճէլէրինն տէրհալ էօնիւ ա
լընաճագ օլտն քիւլիւք պիր ֆէլաքէթ
հագքընտա հագքըթը հալի կիլլէ
մէք միւնասէպէթիւք տիր : Արտահան
տա մէվնուտ օլտն օն իքի թապուր
ասկէրտէն (իւպու մըգտար բէսիւ տիր)
աղալի 2000 քիշի գուրթուլապիլիշ
տիր : Պիր չօք Արտահան ֆիրարիլէր
նին էն եագքնտաքի Օսմանը ֆըրգա
լարըյա պիրլէշտիքլէրինն պունտան
աղալէթ թարաթընըպ պիրտիրմիշ ի
տիրմ :

«Եւ սօն կիւնէրտէ լանէգաթի եաղ
մուր եաղտըղընտան, պու հաթիթա կէ
րէք հարաքեթլը ասքերիէճէ վէ կէ
րէք սայիր վուգուաթլարա զիւրէ
շաեան չօք չէյ եօք տուր : Մույիս եի
կիրմի պէլիննէ կիւնիւ Դարա էօնիւն
տէ պիր սիւարի մուհարէպէսի վուգու
պուլուն, լաքին շիտտէթլի եաղմուր
նիդու իթմիկինտէն, մուհարիպլէր պիր
նէթիճէ հուսուլէ կէթիւրմէքաթլին
եէկտիկիլէրիննտէն տըրըմտա մէճ
պուր օլունշար տըր : Իրթէսի կիւն
լէրտէ տախի օ եօլտա գալկալար վու
գու պուլունուլա խապէր վէրիլիշ տիր
Բուսար կէօղէ վուրուր վէ բէք եա
գըն սուրէթլտէ Դարսը մուհանէր իթ
մէքլիկէ պաշլամըլար տըր : Արթը
մուհանէրտէ պուլունանշար իլին երգ
րում եօլու գաքանմըլ տըր, վէ իքի
կիւնտէն պէրու Դարս իլէ երգրում
պէլիննտէքի մուխապէրաթ թէլէկ
րաֆիլէք քեալիլէն գաթի իտիլիշ տիր :

«Վան թարաթընտան Բուսար Պար
կիրիտէ պուլունուեօլար : Պու ճիւպ
լարտա մուհարիպլէր կէօլիւ կէօլիւն
կիպի օլտուգլարընտան, իսթիմալ քի
ճիւտի վէ գաթի պիր մուհարէպէսէ
պէլէլէնիլէպիլի :

«Պու կիւնքի կիւն թատիկ օլուն
մուշ տուր քի, Մուշ վէ Վան Բիւրտ
լէրի Մուգօֆլարա, էֆրատը մուալինէ
թէտարիքի ալաղլըլընը իճրայէ պաշ
լամըլար տըր : Նաթըլ քի Շահ Հիւ
սէյինն թահթը գօմանտաքնտա օ
լուրաք, սահիհ պիւ Բիւրտ օլտուսու
օլ թարաթլարտա զուհուրա կէլիլի
խապէրի ալընմըլ տըր : Տէրսիմ մէսէ
նի եէնիտէն մէյտանա չըգաք : Իշ

պու Տէրսիմ գարանլըք մէսէլէսի նէ
տիր : Իշթէ պու խուսուտա տիր յօ
տուղում մալիւմաթ շունտան իպարէթ
տիր : Տէրսիմ ճիւպլը միւթէսէլիլէ օ
լուպ, պու տաղլարտա Բիւրտլէր իս
քեան իտէրլէր :

«Պու Բիւրտլէր գըղըլպաշ տէնիլիւ
լէր, չիւնքի գօնշուլարը օլտն իրանլը
լար միսթլու Ալիի հաղքէթի Մօհամ
մէտին խալէթի մէշրուս մագամընտա
թատըլար : Մէքքէր պիրպիրինէ պի
թիւիւք տաղլար, էրմէնիսթանը թիւր
քիտէն կէլէրէք, Իրան շահը մէմալի
քինէ գատար թէմոտ օլուր : Պուն
տան թագրիպա իքի եիւղ սէնէ էվլէ
Իրան շահգաթէկէանընտան շահ Հիւ
սէյին, քէնտի ֆամիւրալարըյա պէրա
պլէր մէմալիքի Իրանիէտէն ֆիրար
պիրլէ, չատըրլարըն պու տաղլըք
մահլէլէրտէ գուրմուշ տուր : Օլ թա
րաթլարտա շահ Հիւսէյին օլ տէրէճէ
նուֆուղ քէսպ իթմիշ տիր քի, Բիւրտ
լէր մէրգուս քէնտիլէրինն իլիս
նասպ իտէրէք, օնտան պաշգա բա
տիշահ թանրմամըլար տըր :

«Բէյիսի մէգպուր աղ վաթթըն ի
չինտէ ֆէվէլէտէ սահիպ գուսթէթ
օլուպ քեաթիլէ գօնշուլարըն հիւքմու
նուֆուղընտան գօրգուլմայապաշլա
մըլ, վէ հաթիթա Տէրիսաթէթ խալիֆա
լըլընն էլթաթը հասնէսինն տախի
հագքընտա ճէլպ կյլէմիշ տիր : Իշպու
իթիթար վէ կէօղ գօրգուլմագլըք,
մէքքէր պէլին ֆամիւրալարտա թէ
մամէն պադի գալմըլ տըր : Պունտան
25 սէնէ էվլէլ Պապը Ալի, տաղու
տան տաղու Հիւսէյինն սիլիլէսին
տէն իլէրի կէլմիշ օլտն շահ Ալի պէլին
գուլվէթ վէ գաթընը գապիլ կյլէմէք
իւղրէ, ֆէրիք Տէլի Օսման բաշաք
սէվք կյլէմիշ տիր : Տէլի Օսման բա
շա, ալլէն Բիւրտ օլուպ Երգինէանտա
սաքին օլտն վէ ասհապը նուֆուղտան
պուլունան հաթի Ալի պէլ շահ քիմէս
նէ թիֆաթըյա վէ մանէթլիտէ իւշ
թապուր ասիլէր օլարագ, հարէքթի
թիմիշ տիր : Շահ Ալի պու մատէյի
խապէր ալընտ, Պապը Ալիինն թա
սալվուրաթը հագքընտա գօրգու վէ
թէրէտուրա իղհար կյլէմիշ տիր : Տէլի
Օսման բաշա մէրգուս մուալիլէր
կէօնտէրէք, քէնտիսինն միւսաֆիր
օլմագ վէ միւթասարըք սքթաթըյա
քէնտիսինն էմիլ թահթընտա պուլուն
մագ արգու իթիլիլէն պիրտիրմիշ տիր
Բիւրտլէրին բատիշահը տաղլարա չէ
քիլէրէք, մահլէլի իգամէթլիտէ եա
լընըք պիր գաշ նէթէր իըգքթէքեար
լար պըրագմըլ, վէ Տէլի Օսման բա
շաք իւշ կիւն միւսաֆիր մագամընտա
սաղլարտաք տան սօնրա, արթըք եէե
ճէք վէ իւշէք կէօնտէրմէնէճէլինն
բաշայի միւշարիլէյնէ արգ ու իֆատէ
կյլէմիշ տիր :

«Տէրսիմ Բիւրտլէրինն տայիլէյի ի
թաթալա արմագ իւղրէ վուգու պուլան
թէճրիւպէտէն չէնտ սէնէ սօնրա, շահ
Ալիինն օլուր շահ Հիւսէյին պէլ, բէ
տէրի հաեաթտա իքէն, Երգրումա կի
տիպ, մէմուրիլին Օսմանիէէ արգը
միւթալաթի իթմիշ տիր : Պունա միւ
քեաթիլէ Պապը Ալի մէրգուս, Տէրսիմ
մագարը օլուն Դուգուլանա
գալմագաթ նասպ կյլէմիշ տիր : Շահ
Ալի իքի սէնէ սօնրա վէֆաթ իտիպ,
մէմէքթիլի խալա Օսմանը հիւքիւմէ
թիլն թէսիլ իթմէմէսինն օլունա
թալիլէն իթմիշ տիր : Շահ Հիւսէյին
պէլ բէտէրիլին իշպու նասիհաթընտ
օլ մէրէպէ իթաթիլ իթմիշ տիր քի, օն

ալթը սէնէտէն պէրու Դուգուլանա գալ
մագաթը օլտուղու հալտէ, բէտէրինն
միւթիլնտէ ատէթա պիր հիւքմուսարը
միւթլաք օլմագլըլա մուլաթիպա օլ
մուշ, վէ պունունա պէրապէր արաղի
սինտէն պիր բարմագ պիլէ եէր վիւմէ
եէրէք, Օսմանը հիւքիւմէթլիլէ սու
րէթի զահիլէտէ հիւսնի իւլապըթ
իւղրէ Դուլունապիլիլ տիր : Մէրգու
մուն սոսթլարը վէ տաղլարըն թապի
լէրի իշպու հիւսնի իւլապըթտան բէք
զիեաթի իսթիֆատէ իթմիշլէր տիր :
Շահ Հիւսէյին պէլ պունաթը Պապը
Ալիին արգ իթիլիլնտէ, գուլվէթ վէ
նուֆուղարըն միւլապալալը կէօթէ
րիլ, վէ արգու օլունան մագսէտին հու
սուլի-եանի Տէրսիմին թէքմիլէն ի
թաթաթ-պիր աղ տա անլէրտէն մէր
պուլ օլտուղունա պէեան իտէր իմիշ
վէ պունտան տալարը պու ատէմէր
իլին Երգրումա թիւթպէ վէ մանապ
լար իսթիհալանն չալըլըլը իմիշ :

«Հալպուքի շահ Հիւսէյինն տիւշ
մէնի օլանլար, եանի միւթաթիլ օլմագ
սէվտաթնտա պուլունալար, եա Հիւ
սէյին վէ եախտ հիւքիւմէթ թարա
թընտան մահլ ու իղպէ իտիլիլ տիր :
Նաթըլ քի շահ Հիւսէյինն սոսթլա
րընտան Կիւլապի վէ եուսուֆ աղա
լար, մէրգու Հիւսէյինն վէսթաթ
թըյա թիւթպէ վէ մանապ ալմըլ վէ
Տէրսիմտէ գալմագաթ նասպ օլունալ
իքէն, Հիւսէյինն իթիլիլտընն պիր
գըսմընը գապա իթմէք, վէ քէնտիլէրի
միւթաթիլ օլմագ իւղրէ, էնթիլի
գուրտուղարընտան, Կիւլապի աղա
Հիւսէյինն էմիլլէ գաթի իտիլիլ վէ
եուսուֆ աղա կիտիպ մէրգուս արգը
միւթալաթի կյլէմիշ տիր :

«Պունուն իւղերինն տաղլարտա հու
տուսուղ պիր գուլվէթ սահիպի օլ
մուշ տուր : Իշպու Բիւրտին հիւլէ
պաղըլընը սիգէ կէօթէթմէք իլին,
սիգէ եալընըք պիր վուգուաթ պէեան
իտէյիմ Պապը Ալի, Տէրսիմ էհալի
վէ եախտ պիր գալիլէսինտէն հէր
գաշ տէֆա ասիլէր ալմագլըլը էմիլ իթ
միլ իտէ, շահ Հիւսէյին պէլ տէրհալ
սուրէթա պիր իսթիլալ չըգաթմըլ,
վէ մուսիլարէն պու իսթիլալ թէս
կին իլէ, պէօլլէճէ ֆէրմանը հիւսա
եուլարըն ասքեմընը չիւրիւթմիւշ,
վէ իեաթէյի ասայիլ իթմէսի իլին, պիր
թագըմ իթիլիլաթի նայիլ օլմուշ տուր :

«Մէրգուս, Պապը Ալիին իթմիշ օլ
տուղու իըմէթլէրտէն տալար, հէր
վագըթ թիւթպէ վէ մանապար իհրագ
կյլէմիշ տիր : Իշթէ պու եօլ իլէ արտ
արտա գաթուսու պաշը, թիւթպէյի
սանիէ, թիւթպէյի միւթէմայիլ վէ
սայիր թիւթպէլէր ալմըլ տըր : Երգին
կէան միւթասարըք Եէֆիք պէլ,
պէլի մէրգուսին իթիլիլ իըգքթի
լէրի պիրտիրլէ, վէ Տէրսիմին թէքմի
լէն արգը միւթալաթի իթմիշ օլ
տուղունա հէր գաշ տէֆա հիւքիւմէ
թի մաթպուսընա իֆատէ կյլէտիլին
տէ, թապիլաթըյա քէնտիսինն տախի
պիր չօք միւքեաթիլ վէրիլիլ տիր :
Նաթըլ քի պու սուրէթլէ միւթասարը
քը միւսաթիլ, Երգինիկէան միւթա
սարըքլըլը իւհտէսինտէ գալմագ
իւղրէ, բաշալըք մէսնէտինն թահսիլ
կյլէմիշ տիր :

«Շահ Հիւսէյին իշպու հիւսեանէթ
սանէսինտէ, քէնտի իւլքէսինն ճիւպ
օլտն քէօլլէրէ գալընը պիր թագըմ
սուլի իսթիմայաթ վէ գուլ ու թաթա
տիեաթա պաշլամըլ տըր : Պէլլէտիլի
կիպի յունու պունու թիւթաթագ, էսիլ
պէտէլի ալմըլ, եալմըլ, երգմըլ վէ

գաթի ու թէլէթի կյլէմիշ տիր :
«Տիկէր թարաթտան քէօլլիլէրին
իթիլիլէրի չիքեաթէթլէրէ, Եէֆիք
բաշա թապիլաթըյա հէվալէյի սէմ
իթմէմիշ տիր : Բէգալիք Երգրում հիւ
քիւմէթի մահլէլիլէսինն չիքեաթէթ
օլունալ, լաքին օրտան տա մէրգու
չիքեաթէթլէր Եէֆիք բաշայա կէօնտէ
րիլտիկինտէն, պիւս սէմէրէ գալմըլ
տըր : Պունուն իւղերինն, միւթէպէ
րանտան Կէօնէնէքի Մէհմէմտա աղա
իլէ թիւթիլ աղա Տէրիսաթէթ կի
տէրէք, զաթը հաղքէթի Բատիշահի
եէ պիր արգուհալ վիրմիշ տիր :
Լաքին Եէֆիք բաշանն թէքպիպնա
մէլէրի, մէքթուպարը վէ թէլէկրաթ
լարը, պիր ճիւմէ շիքեաթէթլէրի քէ
էն լէմէքիւն հիւքմիլնէ գօլմուշ տըր :

«Պիր գաշ սէնէ սօնրա, Մըխթար
բաշա, վալի վէ տէօրալիսիլ օրտույի
հիւսեանն միւլիլիլ սքթաթըյա Երգր
րումա կէլիպ, պու իշտէ հագքըթիլ
հալի կէօրմիշ վէ Եէֆիք բաշայա աղ
իթիլիլ տիր : Եէֆիք բաշա Տէրի
սաթաթէթ կէլիպ, վէ օրտա պիր թա
գըմ գուլվէթիլ հիւսեանէթլէր սանէ
սինտէ Դարս միւթասարըք օլմուշ
տուր քի, հալէա տախի օրտա պու
լունուեօր :

«Բուսիա, կիւնիւն պիրինտէ քէն
տիսինն ֆայտէսի օլապիլէն չէյլէրի
էվլէլինտէն հիսս իթիլիլնտէն, մէք
քիւր միւթէլէք քիլէրինն Տէրիսաթաթ
թէ սէյեաթաթը զէմանընտա, շահ
Հիւսէյինն պաղը մէմուլար իրալի
իլէ, մէրգուս Բուսիա հիւսեանէթլին
թէլէմին, վէ Բուսիա իմէրաթօլունուն
խայրէլիսալըլընը վատ կյլէմիշ տիր :
Մուխաթէմաթըն պաշլամաթը կիւ
նիւնէ գատար պու ֆէսաթ տալապ
լարը տէվաթ իտիպ, պիր թագըմ Մօս
գօֆ ֆէսաթիլէ վ չաշուտարը թիւթ
ճար, սէյեաթ վէ սայիլէ իսթիլլէ տա
յիմա Տէրսիմէ թէլէկրաթլար չէքմէք
տէ պուլունուլար տըր : Պու ֆէսաթ
թիլէլէր սօն էմիլլէրին, Բուսիանըն Եր
գրում գօնաօլունա Մ. Օպէրմիւլլէրտէն
ալըլար, վէ գօնաօլունա միւսաթիլ
պու ֆէսաթթիլլէրէ, Բիւրտլէրէ իթ
օլունաթ իւղրէ զիգըլմէթ հէտիլլէ
լէր վէրիլ իմիշ :

«Իլանը հարպտան իւշ ալ էվլէլ,
շահ Հիւսէյին պէլ Երգրումա կէլէրէք,
պու կիւնքի կիւն Կիրիտէ պուլունան
վալիլ լիլիլտէթ Օսմիհ բաշաեա, օն
պին նէթէր Բիւրտ սիւարիսի թէթիլպ
իթմէքլիլի վատ կյլէմիշ տիր : Լաքին
մէրգուսին Բուսիա գօնաօլունա վու
գու պուլան կիլլի միւլապաթլարընտա,
օնա տախի իթիլիլ վատարը պիլմէմ
Իշթէ պու միւլապաթլարտան պէրու,
մէրգուս զաթը Շահանէէ եարտըմ
իթմէք պէհանէսիլլէ, տաղլարտա
Բիւրտլէրի թօլաթմաթա պաշլամըլ տըր :

«Արտահանըն ալըմաթը իշի զահիլ
չըգարտը, Մէրգուսին քէնտիսինն
քեաթիլէն միւթաթիլ իլան իթմիշ օլ
տուղունա խապէր ալտըք, Շահ Հիւ
սէյին պէլ, պու կիւնքի կիւն միւ
քէմմէլ սուրէթլտէ սիլալը օն պին
սիւարիսին պաշընտա օլարագ, Դու
զուլանտա պուլունմագտա տըր : Տիկէր
պիր Կէքօ նամընտա պիր Բիւրտ իւ
յիսի տախի պին քիլի, չէհիլտէն իւշ
սաթաթ ուղագտա վէ Երգինիկէան իլէ
Երգրումաթաթնտա աղաք ճիպիճիլ օս
զաղընը գալմըլ կյլէմիշ տիր :

«Տիւն ասաքիր պէլլիլնա գուհու
րա կէլէն խօշուտուղըլաք սէպէ

